

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ДИЗАЙНУ СЕРЕДОВИЩА ЦЕНТРІВ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДЛЯ ДІТЕЙ

Антонова Г.О., студ. гр. ДАС-606м(п)

Науковий керівник – Вахніченко О.В., доцент (кафедра Дизайну архітектурного середовища, Одеська державна академія будівництва та архітектури)

Анотація. У статті розглядаються основні аспекти, які відіграють важливу роль при проектуванні дизайну середовища центрів психологічної реабілітації для дітей. Визначено основні тенденції та особливості дизайну середовища центрів. Зазначено принципи архітектурної організації реабілітаційних центрів.

Актуальність дослідження полягає у виявленні тенденцій дизайнерських вирішень центрів психологічної реабілітації, які повинні відповідати потребам наймолодших верств населення, сприяти адаптації до активного життя та успішній реінтеграції в суспільство.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я через повномасштабне вторгнення в Україну чверть українців можуть страждати від розладів психічного здоров'я [6]. У зв'язку із цим спостерігається зростаюча потреба у спеціалізованих закладах і центрах, які б могли надавати психологічну допомогу не тільки дорослим, а й одній з найвразливіших груп – дітям – із посттравматичним стресовим розладом та іншими психічними травмами [1].

Проектування центрів психологічної реабілітації дітей потребує комплексного підходу, який враховує не лише функціональні вимоги закладу, а й психологічний вплив фізичного середовища. Розуміння складної взаємодії між архітектурою, дизайном і психологічним впливом має вирішальне значення для створення ефективних реабілітаційних центрів для дітей з психологічними травмами. Враховуючи психологічний вплив дизайну, архітектори та дизайнери можуть створювати простори, які підтримують терапевтичний процес, полегшують спілкування та взаємодію, а також сприяють почуттю спільності та приналежності. У свою чергу, це може допомогти забезпечити успіх програм психологічної реабілітації та благополуччя дітей, яких вони обслуговують. Архітектори та дизайнери несуть відповідальність за створення фізичного середовища, яке сприяє зціленню, тоді як фахівці з психічного здоров'я дають уявлення про потреби пацієнтів.

Психологічна реабілітація – це процес відновлення психологічного благополуччя осіб, які пережили травму або мають психологічні вади. Мета психологічної реабілітації полягає в тому, щоб допомогти цим людям інтегруватися в суспільство та жити повноцінним життям [3].

Для вирішення цього завдання створюються спеціалізовані заклади та центри для надання психологічної допомоги. Ці установи та центри пропонують широкий спектр послуг, включаючи психотерапію, консультування та соціальну підтримку. У них працюють кваліфіковані професіонали, які вміють працювати з унікальними потребами дітей із психічними розладами чи вадами.

Існують різні типи центрів психологічної реабілітації, кожен з яких виконує свою особливу функцію. Деякі центри зосереджуються на лікуванні конкретних розладів, таких як тривога або депресія, тоді як інші надають комплексні послуги реабілітації для ряду психологічних розладів.

Одна з галузей психології – психологія оточення, що побудована на дослідженні взаємодії людини і зовнішнього світу, підіймає одну з головних тез – «Оточення формує особистість», розуміння якої є важливим для архітектора. У роботі «View Through a Window May Influence Recovery from Surgery» (Roger Ulrich, 1984 р.) представлені дослідження, які показали, що пацієнти, які дивилися на природу з лікарні, одужували швидше, ніж пацієнти, з вікна яких виднілася цегляна стіна [7].

Технологією відновлювальної медицини обумовлені такі принципи архітектурної організації і реабілітації:

- Терапевтичність архітектурного середовища – принцип, що припускає активну участь архітектурного середовища в процесі оздоровлення людини за допомогою організації простору взаємодії технологій оздоровлення, терапевтичних якостей природного середовища та архітектурної структури будівлі за допомогою властивостей безперервності процесу терапії в просторі, динамічності архітектурного середовища і взаємозв'язку з існуючим середовищем.

- Безперервність процесу терапії в просторі – властивість, що полягає в чергуванні в просторі процесів активної терапії (за допомогою дій людини) і пасивної терапії (за допомогою впливу середовища на людину), забезпечують цілісність і безперервність процесу оздоровлення. Виражена за допомогою таких архітектурних прийомів як домінування єдиного рекреаційного простору, зв'язок внутрішнього та зовнішнього простору, короткий шлях комунікацій між модулями.

- Динамічність архітектурного середовища – властивість середовища комплексу, суть якого полягає в зміні характеру простору згідно з терапією – зміні прямолінійних просторів «цілеспрямованого руху» в лікувальних модулях, атріумні простори «прогулянкового руху» в рекреаційних модулях. У комплексах можливо використовувати прийом змінної динаміки простору від коридорного до атріумного типу [2].

Усвідомлення важливості дизайну середовища в процесі реабілітації дітей з психічними розладами або вадами останніми роками зростає. З'явилося декілька тенденцій у створенні центрів психологічної реабілітації для дітей, спрямованих на побудову більш ефективного та сприятливого середовища:

- Біофільний дизайн – це тенденція, яка включає природні елементи та матеріали в архітектурне середовище, щоб створити зв'язок із природою. Доведено, що ця тенденція позитивно впливає на психічне здоров'я та благополуччя, і її все частіше впроваджують у дизайн центрів психологічної реабілітації дітей. Наприклад, деякі центри можуть включати внутрішні сади або включати в дизайн природні матеріали, такі як дерево та камінь (рис. 1) [5];

Рис. 1. Khoo Teck Puat Hospital. Yishun, Singapore

- Створення гнучких просторів – тенденція, що направлена на розробку середовища, яке можна легко адаптувати до різних цілей і видів діяльності. Це забезпечує більшу гнучкість у використанні простору та може допомогти підтримувати широкий спектр терапевтичних заходів. Наприклад, простір може бути призначений для їдальні, зони відпочинку або терапевтичної кімнати залежно від потреб дітей (рис. 2) [4];

Рис. 2. «AltSchool» Educational Institution. New York, USA

- Психологія кольорів – це ще одна тенденція, яка все частіше входить у дизайн реабілітаційних центрів для дітей. Це передбачає використання кольору для створення певної атмосфери чи настрою, і може використовуватися для створення заспокійливого чи стимулюючого середовища залежно від потреб дітей. Наприклад, заспокійливі сині та зелені кольори можна використовувати в спальнях, щоб створити необхідну атмосферу, яскраві кольори можна використовувати в ігрових зонах, щоб стимулювати активність і творчість (рис. 3, 4) [4];

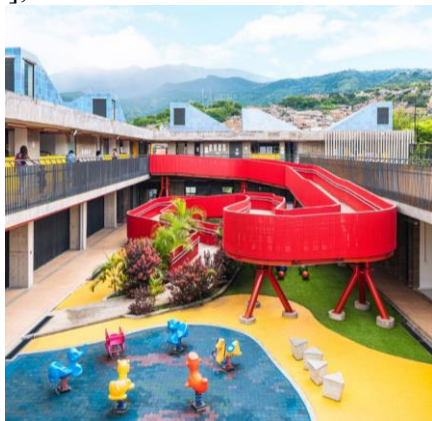

Рис. 3. Child Development Center, Colombia Рис. 4. Nemours Children's Hospital, USA

- Сенсорна інтеграція – передбачає створення середовища, яке підтримує інтеграцію сенсорної інформації для дітей із порушеннями сенсорної обробки. Це може включати використання спеціального освітлення, текстур і матеріалів для підтримки сенсорного дослідження та інтеграції. Наприклад, терапевтична кімната може включати ряд тактильних поверхонь і текстур для заохочення сенсорного дослідження (рис. 5, 6) [4].

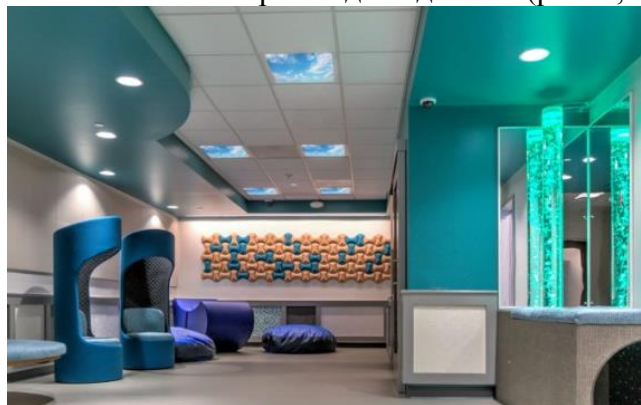

Рис. 5. The Family Room at the Pittsburgh International Airport

Рис. 6. Brella Childcare Center, USA

Висновки та результати. Проектування центрів психологічної реабілітації дітей є багатограним завданням, що вимагає глибокого розуміння як архітектурних принципів, так і психологічних. У цій статті досліджено важливість надання психологічної допомоги дітям, які постраждали від травматичних подій, і те, як дизайн реабілітаційних центрів може відіграти вирішальну роль у їх одужанні. Проаналізовано сучасні тенденції у створенні гостинного та безпечного середовища за допомогою таких елементів, як: включення природних та ігрових просторів, натуральних матеріалів і зелених насаджень, створювання гнучких та адаптованих просторів, зонування за допомогою використання відповідних кольорів, впровадження сенсорних елементів для заохочення сенсорного дослідження й розвитку моторики й відповідних навичок. Для архітекторів та дизайнерів важливо враховувати потреби та перспективи кінцевих користувачів – дітей та їхніх родин – та співпрацювати з експертами з психології та інших відповідних галузей. Комплексний підхід допомагає створювати привітне та направлене на піклування середовище, яке сприяє одужанню. В дослідженні було проведено огляд літератури, який включав аналіз наукових журналів, книг та онлайн-ресурсів. Методологія дослідження мала на меті забезпечити комплексний огляд сучасних тенденцій у проектуванні центрів психологічної реабілітації дітей на основі поєднання наукової літератури та експертних думок.

Література:

- [1]. Вплив війни на психічне здоров'я дітей [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://warchildhood.org/ua/impact-of-war-on-childrens-mental-health/>
- [2]. Кравченко І.Л. Принципи архітектурно-планувальної організації центрів медично-соціальної реабілітації дітей та підлітків з фізичними вадами. – Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури за спеціальністю 18.00.02 – Архітектура будівель та споруд. Київський національний університет будівництва і архітектури, Київ, 2013.
- [3]. Шкляр, С., Вороновський, І. Проблеми архітектурного формування центрів соціально-психологічної реабілітації. Сучасні проблеми Архітектури та Містобудування, (65), 2023 р., 271–281
- [4]. Abhishek, Guha. The Philosophy and Architecture of Rehabilitation Centers. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.re-thinkingthefuture.com/designing-for-typologies/a6047-the-philosophy-and-architecture-of-rehabilitation-centers/>
- [5]. Blair, Matthew T., Enhancing Human Health and Recovery Through Biophilic Design. Masters Theses, 2014. 870. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://scholarworks.umass.edu/theses/870>
- [6]. Oatis, Jonathan. One in four Ukrainians at risk of mental disorder due to conflict – WHO. 20.12.2022. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.reuters.com/business/healthcare-pharmaceuticals/one-four-ukrainians-risk-mental-disorder-due-conflict-who-2022-12-20/>
- [7]. Ulrich, Roger. View Through a Window May Influence Recovery from Surgery, 1984.